

Asia

Valtioneuvoston selvitys: EU:n kestävän rahoituksen taksonomia: Ilmastoa koskevaa delegoitua asetusta täydentävä delegoitu asetusta koskien ydinenergia- ja maakaasutoimintoja

Kokous

U/E/UTP-tunnus

E 120/2021 vp, E 132/2021 vp

Käsittelyvaihe ja jatkokäsittelyn aikataulu

Komissio antoi 9.3.2022 neuvostolle ja Euroopan parlamentille delegoidun asetuksen, jolla täydennetään joulukuussa 2021 voimaantullutta taksonomian ilmastoa koskevaa delegoitua asetusta ((EU) 2021/2139) ydinenergia- ja maakaasutoiminnoilla. Lisäksi delegoidulla asetuksella muutetaan taksonomia-asetuksen 8 artiklan nojalla annettua tiedonantovelvoitteita koskevaa delegoitua asetusta ((EU) 2021/2178). Neuvoston ja Euroopan parlamentin on hyväksyttävä delegoitu asetusta, vastustettava tai pidättäytyä äänestämästä delegoidusta asetuksesta neljän kuukauden kuluessa viimeistään 11.7.2022, jollei tehdä erikseen päätöstä hyväksymisperiodin pidentämisestä kahdella kuukaudella. Delegoitua asetusta käsitellään kokonaisuutena, eikä sen sisältöä voi enää muuttaa. Neuvoston puheenjohtajavaltio ja sihteeristö on pyytänyt jäsenvaltioita kertomaan alustavan näkemyksen 13.5.2022 mennessä.

Suomen kanta

Suomi kannattaa täydentävän delegoidun asetuksen hyväksymistä.

Pääasiallinen sisältö

Taksonomia-kokonaisuutta ja taksonomia-asetuksessa asetettuja vaatimuksia delegoiduille asetuksille on kuvattu muun muassa E 120/2021 vp:ssä ja E 132/2021 vp:ssä.

Delegoitu asetusta koostuu sekä itse säädöksestä että sen kolmesta liitteestä. Delegoidun asetuksen 1 artikla sisältää ilmastoa koskevan delegoidun asetuksen muuttamisen ja 2 artikla tiedonantovelvoitteita koskevan delegoidun asetuksen muuttamisen, joilla muutetaan näiden delegoitujen asetusten liitteitä. Delegoidun asetuksen 3 artikla on voimaantuloartikla, jonka mukaan delegoitua asetusta ja sen liitteitä sovelletaan 1.1.2023 alkaen.

Delegoitu asetusta sisältää kolme liitettä. Delegoidun asetuksen I-liitteessä muutetaan ilmastoa koskevan delegoidun asetuksen I-liitettä, jossa määritetään ilmastomuutoksen hillinnän alaiset taloudelliset toiminnot ja niiden kriteerit. Delegoidun asetuksen II-liitteessä muutetaan ilmastoa koskevan delegoidun asetuksen vastaavaa II-liitettä, jossa

määritetään ilmastonmuutoksen sopeutumisen tavoitteen mukaisen taloudelliset toiminnot ja niiden kriteerit. Delegoitu asetus sisältää III-liitteen, jolla muutetaan tiedonantovelvoitteita koskevaa delegoitua asetusta.

Delegoidussa asetuksessa määritetään kuusi uutta taloudellista toimintaa ilmastonmuutoksen hillinnän ja kuusi uutta ilmastonmuutoksen sopeutumisen ympäristötavoitteiden alle. Kummassakin tapauksessa kolme toimintoa koskevat ydinenergiaa ja kolme maakaasua.

Ilmastonmuutoksen hillintä

Ydinvoima

Täydentävä delegoitu asetus sisältää tekniset arviointikriteerit olemassa olevalle ydinvoimalle (4.28) sekä uusille ydinvoimahankkeille (4.27). Lisäksi komissio antaa kriteerejä uutta teknologiaa koskien (4.26). Näitä kolmea ydinvoimaa koskevaa kriteeristöä koskevat seuraavat samat kriteerit.

Uusille ja jo olemassa oleville ydinvoimalaitoksille sekä teknologian kehityksen taksonomian mukaisuudelle asetetaan kriteerejä liittyen olemassa olevan lainsäädännön noudattamiseen sekä ydinjäterahastojen ylläpitoon liittyen. Lisäksi komission kriteeristön piiriin pääsevät laitokset tai hankkeet, joilla on suunnitelma korkea-aktiivisen jätteen loppusijoituslaitoksesta, joka olisi toiminnassa vuoteen 2050 mennessä. Suunnitelmassa tulee muun muassa kuvata loppusijoitusratkaisun rahoitusjärjestelyt sekä tekniset ratkaisut käytetyn ydinpolttoaineen ja radioaktiivisen jätteen käsittelylle.

Hanke tulee ilmoittaa komissiolle joko Euratom-sopimuksen 41 artiklan mukaisesti tai komissiolle ilmoitettavista investointihankkeista säättävän neuvoston asetuksen 2587/1999 mukaisesti, mikäli jompaakumpaa säädöstä voidaan soveltaa. Komission lausunto ilmoituksesta on otettava huomioon. Tämän lisäksi viiden vuoden välein komissiolle on toimitettava raportti, joka sisältää muun muassa tiedot loppusijoitusratkaisua koskevan suunnitelman etenemisestä sekä ydinjäterahastosta. Teknologian kehitystä koskien vaihtoehtoisesti hankkeen tulisi olla osa EU:n rahoittamaa tutkimusohjelmaa.

Lisäksi ydinvoimaa koskeville taloudellisille toiminnoille on asetettu ydinvoimaan liittyviä ei merkittävää haittaa -kriteerejä. Esimerkiksi kiertotalouteen liittyen ydinvoimalle asetetaan sekä ei-radioaktiivisen että radioaktiivisen jätteen käsittelyyn liittyviä vaatimuksia. Ympäristön pilaantumisen ehkäisemiseen ja vähentämiseen liittyvissä ei merkittävää haittaa -kriteereissä on asetettu suurten polttolaitosten BAT-päätelmiin ja direktiiviin (EU) 2015/2193 sidottuja päästövaatimuksia. Kyseiset päästövaatimukset eivät koske ydinreaktoreita, vaan tavanomaisia polttolaitoksia ja niiden ei-radioaktiivisia päästöjä kuten hiukkasten, typenoksidien ja rikkidioksidin päästöjä ilmaan. Kriteerin sanamuoto on tulkittavissa siten, että ydinvoimala-alueella sijaitsevien polttolaitosten kuten dieselkäyttöisten varavoimamoottoreiden päästövaatimukset eivät perustuisi polttolaitosten omaan kokoon, vaan ydinvoimala-alueella sijaitsevan ydinreaktorin lämpötehoon. Tämä tulkinta poikkeaisi EU:n ympäristönsuojelulainsäädännön periaatteesta, jonka mukaan polttolaitokselle asetettavat päästövaatimukset perustuvat polttolaitoksen omaan kokoon.

Tutkimus, kehittäminen, demonstrointi ja käyttöönotto toiminta sähköntuotannossa ydinreaktion avulla, siten, että polttoainekierrosta aiheutuu mahdollisimman vähän jätettä (4.26)

Tekniset arviointikriteerit kattavat ydinenergiaa koskevan tutkimuksen ja kehitystoiminnan, kun kyseessä on uusi teknologia. Tutkimus- ja kehitystoiminta voi olla taksonomian mukaista, kun hanke pyrkii kehittämään sähköntuotantoteknologiaa ydinreaktion avulla siten, että polttoainekierrosta aiheutuu mahdollisimman vähän jätettä. Taloudellisen toiminnan tarkoituksena tulee tuottaa energiaa ydinenergian avulla ja elinkaaristen päästöjen tulee jäädä alle 100 g CO₂e/kWh rajan. Tutkimus- ja kehitystoiminnan kriteerissä ei kuitenkaan erikseen määritellä lämmöntuotantoa tai vedyn tuotantoa kuuluvan toiminnon piiriin.

Uusien ydinvoimaloiden rakentaminen ja turvallinen käyttö (4.27)

Teknisten arviointikriteerien mukaan taksonomian piiriin siirtymätoimena tulisi uusien ydinlaitosten rakentaminen ja turvallinen käyttö, silloin kun jäsenvaltioiden toimivaltaiset viranomaiset ovat myöntäneet rakennusluvan vuoteen 2045 mennessä kansallisen lainsäädännön mukaisesti sähkön tai prosessilämmön tuotantoa varten, mukaan lukien kaukolämpö ja teollisuusprosessit, kuten vedyn tuotanto sekä niiden turvallisuuden parantaminen. Delegoidussa asetuksessa ei ole tarkemmin määritelty, millainen ydinvoimalaitos laskettaisiin uudeksi ydinvoimalaitokseksi ja mikä taas olemassa olevaksi laitokseksi. Taloudellisen toiminnan tulee tuottaa sähköä tai lämpöä ydinenergian avulla ja elinkaaristen päästöjen tulee jäädä alle 100 g CO₂e/kWh rajan. Myös lämmön tuotanto kaukolämmöksi, teollisuusprosesseihin ja vedyn tuotanto ovat toiminnon piirissä.

Kriteerien mukaan ydinvoimalaitoksen tulee vuodesta 2025 alkaen hyödyntää niin sanottuja ”onnettomuuksia kestäviä polttoaineita” (accident tolerant fuel, ATF) ollakseen taksonomian mukainen. Teknologian tulee olla ydinturvallisuusviranomaisen hyväksymä. Kriteeristöissä ei määritetä ”onnettomuuksia kestäviä polttoaineita” (ATF) tarkasti, esimerkiksi sen osalta miten ATF-polttoaineet poikkeaisivat ominaisuuksiltaan (mitattavat tai todennettavat ominaisuudet) nykyisin käytössä olevista kehittyneistä kevytvesireaktorien polttoaineista. Lisäksi kriteereistä ei selviä, miten kyseistä kriteeriä tulee noudattaa, jos viranomainen ei ole hyväksynyt kyseistä teknologiaa. Suomessa kansallinen viranomainen ei ole hyväksynyt tällaista ATF-polttoaineita, eikä niitä ole vielä kaupallisesti saatavilla. Säädösten mukaan kaikki polttoaineet on hyväksyttävä säteilyturvallisuusviranomaisella ennen käyttöä.

Sähköntuotanto ydinenergian avulla olemassa olevissa laitoksissa (4.28)

Teknisten arviointikriteerien mukaan jäsenvaltioiden toimivaltaisten viranomaisten viimeistään vuonna 2040 hyväksymät olemassa olevien ydinvoimalaitosten muutokset niiden turvallisen käyttöön pidentämiseksi ovat kestävän rahoituksen taksonomian piirissä siirtymätoimena. Kriteereistä ei käy ilmi, onko ydinvoimalaitosten käyttö (*operation*) kriteerin piirissä. Taloudellisen toiminnon tulee tuottaa sähköä tai lämpöä ydinenergian avulla ja elinkaaristen päästöjen tulee jäädä alle 100 g CO₂e/kWh rajan.

Yllä kuvattu uusia ydinvoimaloita koskeva ATF-vaatimus on osa kriteeristöä myös olemassa oleville laitoksille.

Maakaasu

Osana täydentävää delegoitua asetusta komissio antaa kriteerit sille, kuinka sähköntuotanto (4.29), lämmön ja jäähdytyksen ja sähkön yhteistuotanto (4.30) ja lämmön ja jäähdytyksen tuotanto kaukolämmitys- ja -jäähdytysjärjestelmässä maakaasulla (4.31) voivat olla taksonomian piirissä.

Maakaasulla tuotettava sähkö, lämmön tai jäähdytyksen ja sähkön yhteistuotanto tai lämmön ja jäähdytyksen tuotanto kaukolämmitys- ja -jäähdytysjärjestelmässä maakaasulla ovat taksonomian piirissä siirtymätoimena. Komissio määrittää näille kolmelle taloudelliselle toiminnolle osittain yhtenevät ehdot seuraavasti.

Maakaasua koskevat toiminnot voivat olla kriteerien piirissä ilman erillistä takarajaa, jos päästöt jäävät alle 100 g CO₂e/kWh päästörajan. Tällöin hankkeella olisi käytössä hiilidioksidin talteenottoteknologiaa tai hanke hyödyntäisi maakaasun lisäksi vähäpäästöisiä polttoaineita, niin että päästöt jäävät alle 100 g CO₂e/kWh päästörajan. Maakaasun ja uusiutuvien tai vähäpäästöisten polttoaineiden yhteiskäyttö täten taksonomiassa sallittaisiin.

Lisäksi komission antamissa kriteereissä maakaasun käyttö voi olla taksonomian mukaista myös korkeampaan päästörajaan saakka, jolloin komissio asettaa taksonomian mukaisuudelle tarkempia kriteerejä. Tällöin toiminnan suorien päästöjen tulee jäädä alle 270 g CO₂e/kWh rajan ja laitoksen käyttöluvan tulee olla myönnetty viimeistään vuoden 2030 loppuun mennessä. Ehtona tälle on muun muassa se, että laitos tulee suunnitella ja rakentaa käyttämään uusiutuvia ja/tai vähähiilisiä kaasumaisia polttoaineita ja niiden tulee siirtyä uusiutuvien ja/tai vähähiilisten polttoaineiden täysimääräiseen käyttöön viimeistään vuonna 2035. Kriteerien mukaan komissio myös valvoisi hankkeen polkua kohti vähähiilisten polttoaineiden käyttöä.

Sähköntuotanto fossiilisilla kaasumaisilla polttoaineilla

Kriteereissä maakaasua polttoaineena käyttävien sähköntuotantolaitosten rakentaminen tai käyttö olisi taksonomian piirissä siirtymätoimena.

Sähköntuotannossa komission antamiin kriteereihin sisältyy niin sanottu hiilibudjettiajattelu, niin että vaihtoehtoisesti 270g CO₂e/kWh päästörajan sijaan, laitoksen päästöjen tulee 20 vuoden aikavälillä alittaa 550kgco₂e/kW raja. Hiilibudjettikriteerin piiriin voivat sisältyä tehokkaat maakaasua käyttävät varavoimalaitokset.

Komissio asettaa sähköntuotannolle maakaasusta myös muita lisäkriteerejä. Ollakseen taksonomian piirissä, laitoksen on todistettava, että korvaavaa sähköä ja/tai lämpöä tai jäähdytystä ei voida tuottaa uusiutuvista energialähteistä, perustuen vertailevaan arviointiin samaan kapasiteettiin kykenevän, kustannustehokkaimman ja teknisesti toteutuskelpoisimman uusiutuvan vaihtoehdon kanssa. Lisäksi toiminnan tulee korvata tuotantoa, jossa käytetään kiinteitä tai nestemäisiä fossiilisia polttoaineita. Kriteerissä ei tarkemmin kuvata sitä, miten laitoksen tulisi osoittaa korvaavansa fossiilisia polttoaineita käyttävää tuotantoa.

Ilmastonmuutokseen sopeutuminen

Ilmastonmuutoksen sopeutumisen ympäristötavoitteen osalta on valmisteltu ilmastonmuutoksen hillitsemistä vastaaville ydinenergiaa ja maakaasua koskeville

taloudellisille toiminnoille tekniset arviointikriteerit. Kuten ilmastoa koskevaa delegoitua säädöstä koskevassa E-kirjeessä (E 120/2021 vp) tuodaan esiin ilmastomuutoksen sopeutumisen taloudellisten toimintojen tekniset arviointikriteerit ovat samankaltaisia.

Delegoidun asetuksen toiminnoille on määritelty prosessiperusteiset kriteerit, jotka muistuttavat muutamaa lisäkriteeriä lukuun ottamatta ilmastoa koskevan delegoidun säädöksen ilmastomuutoksen sopeutumisen ympäristötavoitteen toimintojen kriteerejä. Tekniset arviointikriteerit edellyttävät, että toimintoon kohdistuvat olennaiset ilmatoriskit arvioidaan uusimpaan tieteelliseen tietoon pohjautuen ja että arvioitujen riskien vähentämiseksi ja hallitsemiseksi suunnitellaan ja toteutetaan ennakoivia sopeutumistoimia, joiden vaikutuksia seurataan. Arviointikriteerien osalta lähtökohtana on, että kaikkien toimintojen osalta on varmistettava muuttuvan ilmaston vaikutusten riittävä ennakointi ja tarkoituksenmukaisen varautuminen sopeutumistoimien avulla. Vaikka eri toimintoihin kohdistuu erilaisia ilmatoriskejä riippuen toiminnon luonteesta, alueellisesta sijainnista ja sen aikajänteestä, on teknisten arviointikriteerien ehdottama menetelmä toimintoon kohdistuvien ilmatoriskien arvioimiseksi ja vähentämiseksi pitkälti yhteneväinen eri toimintojen osalta.

Ydinenergian osalta lisäkriteereinä on, että toiminto täyttää Euratom perustussopimuksen ja sen nojalla hyväksytyn lainsäädännön sekä, että toiminto on sen kansallisen lainsäädännön mukaista, jolla Euratom-lainsäädäntö on toimeenpantu kansallisesti. Lisäksi toiminnan tulee täyttää Euratom-lainsäädäntöä tukevat IAEA:n ja WENRA:n kansainväliset ohjeet. Lisäksi ei merkittävää haittaa -kriteerit sisältävät ydinenergialle erityisiä vaatimuksia. Maakaasuun liittyvien toimintojen tekniset arviointikriteerit eivät sisällä vastaavia lisäkriteerejä maakaasulle, kun taas ei merkittävää haittaa -kriteerit sisältävät erityisiä vaatimuksia.

Tiedonantovelvoitteet

Delegoidun asetuksen 2 artikla sisältää delegoidun asetuksen (EU) 2021/2178 muuttamisen. Kyseinen muutettava delegoitu asetusta on taksonomia-asetuksen 8 artiklan nojalla annettu delegoitu asetusta koskien yleisen edun kannalta merkittävien yhteisöjen, niin kutsuttujen PIE-yhteisöjen, tiedonantovelvoitteita. Lisäksi kyseisen delegoidun asetuksen liitteitä täydennettäisiin uusilla raportointikaavakkeilla.

Muutosten johdosta PIE-yhteisön tulisi 1.1.2023 alkaen julkaista muun kuin taloudellisen tiedon raportissaan myös tietoja siitä, kuinka paljon taksonomian kriteerien mukaista ydinvoima- tai maakaasuliiketoimintaa sillä on sekä myös raportoida ydinenergia- ja maakaasuliiketoiminnasta, jotka eivät mene taksonomian asettamiin raameihin.

Aiemmin hyväksytyissä taksonomian alaisissa delegoiduissa asetuksissa ei aseta yksittäisille taloudellisille toiminnoille erillisiä raportointivelvoitteita. Taksonomia-asetuksen 8 artiklassa, jonka 4 kohdassa komissiolle on annettu delegointivaltuus, todetaan, että PIE-yhteisöjen on raportoitava taloudellisista toiminnoista, jotka liittyvät taksonomian mukaisiin toimintoihin. Erillistä velvoitetta raportoida liiketoiminnasta, joka ei ole taksonomian piirissä, ei ole asetettu muille taloudellisille toiminnoille.

EU:n oikeuden mukainen oikeusperusta/päätöksentekomenettely

Taksonomia-asetuksen oikeusperusta on Euroopan unionin toiminnasta tehdyn sopimuksen (jäljempänä SEUT) 114 artikla, jonka nojalla voidaan hyväksyä sisämarkkinoiden toteuttamista ja toimintaa koskevia toimenpiteitä jäsenvaltioiden lakien, asetusten ja hallinnollisten määräysten lähentämiseksi.

Taksonomian ilmastoa koskeva delegoitu asetus ((EU) 2021/2139) ja siten myös sitä täydentävä delegoitu asetus perustuu taksonomia-asetuksen 10 artiklan 3 kohdan valtuutukseen ilmastomuutoksen hillinnän osalta ja 11 artiklan 2 kohdan valtuutukseen ilmastomuutoksen sopeutumisen osalta.

Delegoidun asetuksen oikeusperusta on SEUT:n 290 artikla. SEUT:n 290 artiklan 2 kohdan mukaan lainsäätämisyjärjestyksessä hyväksyttävissä säädöksissä vahvistetaan nimenomaisesti säädösvallan siirtoon liittyvät ehdot. Säädöksessä voidaan esimerkiksi säätää, että delegoitu säädös voi tulla voimaan ainoastaan, jos Euroopan parlamentti tai neuvosto ei vastusta sitä lainsäätämisyjärjestyksessä hyväksyttävässä säädöksessä asetetun määräajan kuluessa. Taksonomia-asetuksen 23 artiklan 6 kohdan mukaisesti Euroopan parlamentti ja neuvosto voivat vastustaa delegoitua säädöstä neljän kuukauden kuluessa siitä, kun säädös on annettu. Euroopan parlamentin tai neuvoston aloitteesta tätä määräaika voidaan pidentää kahdella kuukaudella. Neuvoston oikeuspalvelu ja useat jäsenvaltiot katsovat, että neuvosto päättää vastustamisesta niin sanotulla vahvistetulla määräenemmistöllä (vähintään 72 % neuvoston jäsenistä; jäsenvaltioiden väkiluku vähintään 65 % EU:n väestöstä). Säännös soveltuu, kun neuvosto äänestää muusta kuin komission tai korkean edustajan ehdotuksesta.

Käsittely Euroopan parlamentissa

Taksonomia-asetuksesta vastaa Euroopan parlamentissa ECON- ja ENVI-valiokuntien yhteiskomitea. Delegoidusta asetuksesta päätetään kuitenkin Euroopan parlamentin yleisistunnossa. SEUT:n 290 artiklan 2 kohdan mukaan delegoidun säädöksen vastustuspäätös vaatii Euroopan parlamentissa jäsentensä enemmistön, joka käytännössä tarkoittaa Euroopan parlamentissa enemmistöä edustajista eli vähintään 353 ääntä. Muussa tapauksessa delegoitu säädös tulee hyväksytyksi Euroopan parlamentin osalta.

Euroopan parlamentissa ECON- ja ENVI-yhteisvaliokunta parhaillaan käsittelevät delegoitua asetusta. Yhteisvaliokunta kuuli komissaari McGuinnessia 22.3.2022 ja kestävän rahoituksen foorumin puheenjohtajaa Nathan Fabiania 15.3.2022.

Kansallinen valmistelu

E-kirje on valmisteltu valtiovarainministeriössä. Valmisteluun on osallistunut myös työ- ja elinkeinoministeriö.

E-kirjeen luonnos on ollut kirjallisesti käsiteltävänä 12.–14.4.2022 seuraavien jaostojen laajoissa kokoonpanoissa: Rahoituspalvelut ja pääomaliikkeet EU-10, Energia ja Euratom EU-21 ja Ympäristö EU-23.

EU-ministerivaliokunta 29.4.2022

Eduskuntakäsittely

Valtioneuvoston selvitys: EU:n kestävän rahoituksen taksonomia: Ilmastoa koskeva delegoitu säädös E 120/2021 vp, YmVL 35/2021 vp, MmVL 33/2021 vp, TaVL 53/2021 vp ja SuVL 4/2021 vp

Valtioneuvoston selvitys: Komission kestävän rahoituksen teknisen asiantuntijatyöryhmän loppuraportti kestävää sijoittamista helpottavan kehyksen teknisistä arviointikriteereistä E 85/2020 vp

Alustavia ennakkovaikuttamislinjauksia perustuen komission kestävän rahoituksen asiantuntijatyöryhmän raporttiin (tuleva taksonomian neljän ympäristötavoitteen delegoitu säädös): E 132/2021 vp, TaVL 1/2022 vp, YmVL 1/2022 vp, MmVL 1/2022 vp, LiVL 3/2022 vp, SuVL 3/2022 vp.

Valtioneuvoston kirjelmä eduskunnalle komission ehdotuksista Euroopan parlamentin ja neuvoston asetuksiksi (kestävä rahoitus) U 56/2018 vp, TaVL 42/2018 vp, UJ 37/2018 vp, YmVL 43/2018 vp, MmVL 24/2018 vp, TaVL 70/2018 vp ja SuVL 13/2018 vp.

Kansallinen lainsäädäntö, ml. Ahvenanmaan asema

Delegoitujen säädösten hyväksyminen kuuluu kansalliseen toimivaltaan.

Koska kyseessä oleva delegoitu säädös on delegoitu asetus, joka on suoraan sovellettavaa lainsäädäntöä, sitä ei tarvitse toimeenpanna erikseen kansalliseen lainsäädäntöön.

Taloudelliset vaikutukset

Delegoitu asetus aiheuttaa suoria vaikutuksia raportointikustannuksina taksonomian mukaista raportointia soveltaville toimijoille. Kuitenkin delegoidulla asetuksella voi olla epäsuoria vaikutuksia rahoitus- ja yrityssektorille. Epäsuoria vaikutuksia on haastavaa arvioida, koska ne ovat riippuvaisia siitä, miten sijoittajat ja muut rahoittajat alkavat hyödyntää taksonomian mukaisen raportoinnin tietoja. Komissio on katsonut delegoidun asetuksen osalta, ettei erillistä vaikutusten arviointia tarvita, koska kyseessä on delegoitujen asetusten täydennys ja koska ydinenergian kriteereihin liittyen on tehty useampia julkaistuja arviointeja.

Tiedonantovelvoitteet

Delegoidun asetuksen III-liitteessä asetetaan PIE-yhteisöille uusia raportointivaatimuksia, jotka aiheuttavat kustannuksia. Kyse ei kuitenkaan ole täysin uudesta sääntelystä, sillä nyt täydennettävien delegoitujen asetusten raportoinnin soveltamispiirissä olevat yritykset ovat jo perehtyneet raportointiin. On kuitenkin huomioitava, että kestävyysraportoinnin soveltamisalaa ollaan EU:ssa laajentamassa yritysten raportointia koskevan direktiivin (U 29/2021 vp) yhteydessä. Jos soveltamisala laajenee, tällöin taksonomia-asetuksen tiedonantovelvoitteiden piiriin tulee yrityksiä, joille tiedonantovelvoitteet ovat uusia.

Delegoidussa asetuksessa lisätään raportointivelvoitteita ydinenergia- ja maakaasutoimintojen osalta myös laajemmin kuin muiden taksonomian mukaisten hankkeiden osalta. Tämä osaltaan parantaa markkinoiden läpinäkyvyyttä ja auttaa sijoittajia tekemään valintoja. Sijoittajat ja muut rahoittajat tekevät itse sijoituspäätöksensä, minkä takia delegoidun asetuksen vaikutuksia rahoitusvirtoihin on haastavaa arvioida.

Ydinvoima

Suomen energiajärjestelmässä ydinenergialla on keskeinen rooli. Olkiluodon 3:n käyttöönoton jälkeen lähes 40 prosenttia Suomen sähköntuotannosta perustuu ydinenergiaan (14.3.2022 Suomessa tuotetusta sähköstä 36,5 % tuotettiin viidellä ydinvoimalaitoksella Olkiluoto 3 yksikön ollessa käyttöönottovalihevassa ja alle 30 % teholla). Ydinvoimahankkeita leimaavat suuret investointikustannukset sekä niiden

pitkäaikaisuus. Laitosten käyttöikä on 60–80 vuotta nykyisillä laitossyksiköillä. Ydinvoimalahankkeen investointien pitkäaikaisuus merkitsee Suomessa myös pitkiä lainajärjestelyjä ja siten rahoitusneuvotteluja läpi hankkeen elinkaareen. Uuden suuren ydinvoimalaitoksen kokonaisinvestointi Suomessa on arviolta 7,5–9 miljardia euroa riippuen laitostoimittajasta ja infrastruktuuritöiden määrästä. Myös laitosten kunnossapito- ja modernisointihankkeet, joita tarvitaan laitosten turvallisen käytön takaamiseen parasta saatavissa olevaa teknologiaa hyödyntäen, edellyttävät 100–1000 miljoonan euron rahoitusjärjestelyjä.

Ydinvoimalaitoksia koskevat kriteerit ovat tulkinnanvaraisia, joten suomalaisen sähköntuotannon taksonomian mukaisuudesta ei voi tehdä arvioita. Vaikutusten arvioimiseksi tarvitaan selvennyksiä komissiolta kriteerien sisällöstä.

Taksonomian kriteerit voivat ohjata rahoittajia siinä, millaisia investointeja ne pitävät kestävinä. Taksonomian kriteereissä ydinvoimahankkeet määritellään tietyin tarkoin ehdoin merkittävästi edistävän ilmastomuutoksen hillinnän ympäristötavoitetta. Jos rahoittaja arvostaa hankkeen taksonomian mukaisuutta, kriteereillä voi olla vaikutusta rahoituksen saatavuuteen sekä hintaan. Siihen, kuinka merkittäväksi työkaluksi taksonomian kriteeristö muodostuu, vaikuttaa monta päällekkäistä kehityskulkua, joiden yhteisvaikutusta on haastavaa arvioida.

Maakaasu

Maakaasu on fossiilinen polttoaine ja aiheuttaa näin ollen kasvihuonekaasupäästöjä. Maakaasun luonne polttoaineena mahdollistaa toisaalta sen käytön säätö- ja varavoimana täydentämään uusiutuvaa energiaa energiajärjestelmässä, ja varmistamaan sähkö- ja lämpöjärjestelmien vakaan toiminnan. Keski-Euroopassa maakaasua käytetään laajasti perusenergiaratkaisuna sähkön ja lämmön tuotannossa. Taksonomian kriteeristö ei huomioi maakaasun hankinnan lähteiden eroavaisuuksia nykyisessä tilanteessa.

Maakaasun rooli Suomen energiajärjestelmässä on melko vähäinen ja vähenevä, joten Suomessa toimiville energiayrityksille maakaasua koskevilla taksonomian kriteereillä ei ole merkittävää vaikutusta. Maakaasun rooli on merkittävä Euroopassa, ja Suomessa on merkittävää vientiteollisuutta keskittyen erityisesti maakaasukäyttöiseen säätö- ja varavoimaan. Säätö- ja varavoima on sisällytetty ehdotukseen hiilibudjettiajattelua hyödyntäen. Maakaasun kriteereillä voi olla positiivinen vaikutus vientiteollisuuteen suhteessa vaihtoehtoon, jossa säätö- ja varavoima ei olisi osa ehdotusta. Säätö- ja varavoimalla ei arvioida olevan merkittäviä vaikutuksia ilmastomuutoksen hillintään, mutta niillä on hyvin tärkeä rooli energian toimitusvarmuudelle.

Muut asian käsittelyyn vaikuttavat tekijät

EU:ssa on parhaillaan neuvottelussa yritysten kestävyysraportointia koskeva direktiiviehdotus (U 29/2021 vp), jossa ehdotetaan muun kuin taloudellisen tietoa koskevan direktiivin 19 a ja 29 a artiklan soveltamisalan laajentamista. Kyseinen soveltamisalan laajennus vaikuttaisi myös taksonomian raportointivelvollisten soveltamisalan laajenemiseen.

Asiakirjat

Komission delegoitu asetus delegoidun asetuksen (EU) 2021/2139 muuttamisesta tiettyjen energia-alojen taloudellisten toimintojen osalta ja delegoidun asetuksen (EU) 2021/2178 muuttamisesta kyseisiä taloudellisia toimintoja koskevien tiettyjen tietojen

Laatijan ja muiden käsittelijöiden yhteystiedot

VM/RMO, neuvotteleva virkamies Milla Kouri, 050 5993516, etunimi.sukunimi@gov.fi

VM/RMO, erityisasiantuntija Janne Lipponen, 050 4331215, etunimi.sukunimi@gov.fi

TEM/EOS, erityisasiantuntija Katja Tuokko, 050 4142660, etunimi.sukunimi@gov.fi

EUTORI-tunnus

EU/2020/0069

Liitteet**Viite**

Asiasanat
Hoitaa

Tiedoksi
